

CONTRIBUȚII ALE PĂRINȚILOR DEBITORI LA BUNĂSTAREA COPILOR DUPĂ DIVORȚ

Inga CHISTRUGA-SINCHEVICI, dr. în sociologie,
CCD, INCE

Natalia BARGAN, cercetător științific,
CCD, INCE

Summary. *The article presents the results of the study "Providing children with alimony with divorced parents." This research revealed that more than a third of debtors do not pay alimony, saying that they are unable to pay, created new families and have the unwillingness to participate in the financial support of the child. The main difficulties identified in determining alimony were the evidence of real incomes of parents and ridiculous amount of subsistence with which operate to establish the maintenance of child. Most of sanctions of debtors (sanction, impossibility to perfect passport, prohibition to go abroad), are not appreciated by experts as effective because of difficult mechanisms implemented.*

Keywords: *child, family, alimony, divorce, sociological research.*

Problema reproducerii populației într-un mediu relativ sigur este una extrem de importantă. Mamele ar trebui să aibă certitudinea că, în caz de divorț sau alte evenimente imprevizibile (disponibilizare, boală etc.), acestea pot beneficia de susținere materială din partea soțului care locuiește separat. Studiile în domeniu au relevat că divorțul, pe lângă efectele psihosociale, generează și efecte economice, care cu mult mai aspru sunt resimțite de către mame decât de tați [3]. Noile tendințe în relațiile de căsătorie și de familie (divorțialitatea înaltă, traiul în comun fără înregistrarea căsătoriei, separarea soților în urma migrației), precum și situația socioeconomică dificilă în țară, flexibilitatea redusă a cadrului juridic cu privire la familie și lipsa mecanismelor eficiente de executare a acestuia au afectat semnificativ practica de achitare a pensiei de întreținere a copilului.

Articolul este elaborat în baza studiilor sociologice calitative și cantitative "Asigurarea cu pensie de întreținere a copiilor cu părinți divorțați". Eșantionul cercetării calitative l-a constituit 30 de cadre juridice (judecători, avocați, executori judecătorești, experți în drept, mediatorii) și 15 părinți divorțați. Eșantionul cercetării cantitative l-au constituit 300 de părinți divorțați creditori, în custodia cărora se află copii minori conform deciziei instanței de judecată.

În conformitate cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului, Codul Familiei, Legea privind drepturile copilului, orice copil are dreptul la un standard de viață adecvat, la un nivel de viață corespunzător asigurării sănătății sale, bunăstării, cuprinzând hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare. Legislația națională îi obligă pe părinți să poarte răspundere pentru dezvoltarea fizică, intelectuală și spirituală a copiilor și să-și întrețină copiii minori și copiii majori inapți de muncă care necesită sprijin material. Realizarea drepturilor menționate are o importanță deosebită în cazul când unul dintre părinți (în unele

cazuri ambii părinți) locuiește separat de copil/copii în urma divorțului/separării părinților.

Interesul superior al copilului ar trebui să fie întotdeauna principiul fundamental de care să se țină cont atunci când se iau decizii cu privire la minori de către instanțele judecătorești. În conformitate cu opiniile experților, în realitate există suficiente situații când legea nu se aplică în interesul copilului. *"Noi avem judecători care fie din interes, fie din lipsă de cunoștințe iau decizii în defavoarea copiilor. Ei poate nu-și dau seama că e în defavoarea copiilor. Chiar dacă legislația prevede, aceasta nu este respectată, nu este aplicată"* (Jurist, Centrul pentru Drepturile Omului).

La întrebarea generală: *Ce cauze duc la divorț?*, respondentele au plasat pe primele poziții problema violenței în familie, consumul de alcool al unuia dintre soți, infidelitatea și traiul separat al soților din cauza plecării unuia dintre ei la muncă peste hotare. În ceea ce privește cauzele desfacerii propriei căsătorii, pe primele poziții se menține problema violenței și consumului de alcool, doar că sunt inversate cu locul, fiind urmate de traiul separat din cauza plecării unuia dintre soți peste hotare și conflictele frecvente din cauza problemelor cotidiene.

Întrebați: *Care sunt motivele hotărâtoare în desfacerea căsătoriei?*, experții intervievați au plasat în prim-plan problema violenței, urmată de consumul de alcool, neglijarea copiilor, infidelitatea, imposibilitatea de a comunica și coopera cu partenerul de viață. O situație mai particulară prezentată de un expert s-a referit la violența economică. *"Am avut o mamă care era în concediu de îngrijire a copilului, dar tata nu își aducea aportul financiar, deși câștiga foarte bine. El nu dorea să o întrețină. Atunci când soțul nu are încredere în tine și-ți cere fiecare bon de plată pe ce ai cheltuit banii, deja nu mai este o relație de familie, ci este presiune și violență"* (Avocat, Chișinău, 15 ani experiență).

Tabelul 1. Cauzele desfacerii căsătoriei

	Cauzele divorțului în general	Cauzele desfacerii căsătoriei proprii
Încetarea iubirii	21,5	12
Amestecul rudelor în viața familiei	20,9	24,2
Traiul separat al soților din cauza plecării unuia dintre soți la muncă peste hotare	37	42,6
Imposibilitatea de a avea copii	9,6	0,5
Infidelitatea	38,5	30,1
Consumul de alcool al unuia dintre soți	60	60,7
Nepotrivirea de caractere	21,6	17
Violența	64,2	56,9
Conflictele frecvente din cauza problemelor cotidiene	7,2	31,5
Neîndeplinirea responsabilităților familiale	19,4	24,4

Notă: Depășește 100% fiindcă respondenții au ales mai multe variante de răspuns.

Cel mai adesea soția este cea care vine cu propunerea de a divorța (56,5%) și tot ea depune cerere de desfacere a căsătoriei (75%). Bărbații sunt inițiatorii divorțului în situația când soția este plecată peste hotare de mai mulți ani și a întrerupt relațiile cu membrii familiei. La întrebarea dacă regretă desfacerea căsătoriei, doar 16% au răspuns afirmativ, 44% negativ și la 20% le-a fost dificil să de-a o apreciere.

La întrebarea dacă au încercat să apeleze la vreun psiholog/terapeut, consilier pe probleme familiale, 71,5% au declarat că nu au intenționat să apeleze, considerând că ar fi fost inutil. 18% au menționat că și-ar fi dorit să consulte un asemenea specialist, însă nu știau unde pot apela, majoritatea respondenților fiind din mediul rural. Acest aspect scoate în evidență că într-un număr foarte mic de localități familiile pot beneficia de consiliere psihologică în situația când se confruntă cu probleme stresante. Prin apelarea la servicii de consiliere maritală s-ar modela stilurile nepotrivite de comunicare și relaționare dintre parteneri. Consilierul, având rolul de ghid, poate ajuta cuplul să își mobilizeze resursele pentru a stimula punctele lor tari, astfel încât să găsească împreună cât mai multe soluții reale la dificultățile cu care se confruntă.

Alarmant este faptul că nici copiii nu beneficiază de consiliere psihologică. *"De multe ori copiii sunt folosiți ca unealtă de estorcare de bani în conflictul dintre soți. Noi avem servicii sociale care nu sunt de cel mai înalt nivel. În școală nu avem psihologi care să observe cum evoluează comportamentul unui copil și să identifice copiii cu probleme. Noi avem un "ghem" de probleme care se agravează. Aceștia ajung să fie marginalizați, să săvârșească acte de suicid, infracțiuni, pentru că ei simt conflictul* (Jurist, Centrul pentru Drepturile Omului). Consilierea psihologică a copiilor este necesară, mai ales în situația în care în aproape o treime din cazuri (31%) copilul îl consideră vinovat de desfacerea căsătoriei pe părintele care a plecat din familie și în 17% – că ambii sunt vinovați.

În scopul salvării familiei, judecătorii sunt în drept să acorde termen de împăcare de la o lună la șase luni, în situația când unul dintre soți nu-și dorește divorțul. Dar când nimeni nu solicită și părțile în mod univoc manifestă acord cu privire la divorț, instanțele de judecată și din prima ședință pronunță divorțul. *"Există principiul disponibilității părților în procesul civil, adică părțile decid. Pentru ce eu să-i impun și să spun că vă dau termen 2 luni de zile dacă ei nici nu locuiesc împreună? Eu înțeleg când măcar o parte manifestă dorința de a nu divorța, când observ elementul dat, eu desigur că-l acord"* (Judecător, Bălți, 6 ani experiență).

Articolul 75 din Codul Familiei al Republicii Moldova stabilește că pensia de întreținere pentru copilul minor se încasează din salariul și/sau din alte venituri ale părinților în mărime de 1/4 - pentru un copil, 1/3 - pentru 2 copii și 1/2 - pentru 3 și mai mulți copii. În conformitate cu art. 76 din CF, în cazurile când părintele care datorează întreținere copilului său are un salariu neregulat sau fluctuant, ori nu are un salariu și încasarea pensiei de întreținere sub forma unei cote din salariu este imposibilă, dificilă sau lezează substanțial interesele uneia dintre părți, instanța judecătorească poate să stabilească cuantumul pensiei de întreținere într-o sumă bănească fixă.

Juriștii intervievați au menționat că în ambele situații se pot isca unele dificultăți în procesul de stabilire a pensiei de întreținere a copilului:

- Dificultăți în demonstrarea veniturilor reale ale părinților debitori. Astfel, în scopul reducerii amplitudinii acestei probleme, este necesară intensificarea activităților de prevenire a fraudelor, de angajare neoficială și a "salariilor în plic" de către serviciul fiscal, inspecția muncii și alte instituții cu atribuții în acest domeniu. De asemenea, în unele situații particulare este necesară și intervenția judecătorilor. *"Judecătorul trebuie să fie precaut și să observe unele lucruri. Ți se aduce un certificat de 1500 de lei, dar are ceas de 700 de euro și este îmbrăcat scump"* (Judecător, Bălți, 6 ani experiență).

- Suma derizorie a minimumului de existență pentru un copil calculat de Biroul Național de Statistică și cu care se operează la stabilirea pensiei de întreținere în sumă fixă. În acest context, unii judecători optează pentru stabilirea pensiei de întreținere în sumă fixă. *"Astfel, este mai real și mai convenabil. Procentual se ia doar din veniturile declarate. Dacă s-a concediat, apoi iar se angajează, apar unele probleme, fiindcă diferă salariul. Eu o fac în baza la ceea ce solicită reclamanta și în baza cercetării tuturor probelor"* (Judecător, Cahul, 8 ani experiență).

În conformitate cu opinia cadrelor juridice, ponderea dosarelor care presupune stabilirea pensiei de întreținere a copilului reprezintă 75% din totalul dosarelor de desfacere a căsătoriei ce implică copii minori. Doar în 18% debitorii achită pensie de întreținere copiilor cu regularitate și în 3,5% din situații părintele debitor pe lângă pensia de întreținere mai contribuie și cu alte ajutoare. 22,5% uneori achită pensie de întreținere a copiilor și 34,5% niciodată. 21,5% de asemenea nu achită pensie de întreținere, dar contribuie cu ce au la creșterea copiilor.

Aceste date sunt în acord cu informațiile obținute de la executorii judecătorești din țară. Astfel, din totalul celor 22306 de dosare cu privire la pensia de întreținere date spre execuție doar în 26% debitorii achită cu regularitate pensia de întreținere, în 35,8% achitățile sunt neregulate și în 38,2% deloc nu se achită pensie de întreținere. Cauzele de neachitare a pensiei de întreținere în concepția respondentelor sunt: 28,4% nu au din ce plăți, 23,2% din cauza că au o altă familie, 29% nu doresc să achite și în 16,1% din situații părintele în custodia căruia copilul a rămas nu a solicitat pensie de întreținere.

În raportul anual pentru anul 2012, Centrul pentru Drepturile Omului a abordat acest subiect, constatându-se că achitarea pensiilor de întreținere este o problemă acută, astfel fiind lezat dreptul copilului la un trai decent. Pentru a verifica gradul de realizare a titlurilor executorii, s-au analizat datele oferite de 41 executori judecătorești. S-a constatat că din totalul de 2696 de titluri executorii recepționate doar 309 au fost executate. Totodată, în 113 cazuri au fost încheiate tranzacții de conciliere, în 40 de cazuri executarea titlurilor executorii a fost suspendată, iar în 196 de cazuri debitorul a refuzat să execute creanța. În privința celorlalte decizii executorii judecătorești menționează că sunt în imposibilitate de a interveni conform competențelor, dat fiind că debitorii se află în afara țării sau nu poate fi stabilit locul de trai al acestora pentru a pune în aplicare decizia instanței judecătorești. Ponderea acestora fiind de 75% din totalul de 2696 de titluri executorii recepționate de la 41 executori judecătorești. În opinia avocaților parlamentari, această tendință reprezintă o încălcare gravă a dreptului copilului la

un trai decent, pentru că în multe situații aceste mijloace financiare reprezintă unica sursă de existență a lor [1, p. 115-116].

La 36,7% pensia de întreținere a copilului a fost stabilită în cadrul procesului de judecată a divorțului, la 16,1% a fost solicitată mai târziu după divorț prin intermediul instanței de judecată, la 9,5% singuri au ajuns la înțelegere la o anumită sumă, 19,1% foștii soți s-au înțeles ca debitorul să achite în fiecare lună atât cât poate. În celelalte cazuri nu s-a solicitat pensie de întreținere. Explicația faptului că 16,1% dintre creditori solicită pensia mai târziu după desfacerea căsătoriei se explică prin aceea că soții divorțează intuind că relațiile în perspectivă vor fi amiabile și că debitorii vor susține financiar copiii. *"La momentul inițial tatăl întreține copilul. Ea zice că-și iubește copilul și nu mai are nevoie de pensie de întreținere și că el o să întrețină copilul în continuare. După care, peste 2-3 ani, tata se recăsătorește și uită de copil, are deja alt copil în altă familie"* (Avocat, Chișinău, 12 ani experiență).

În corespundere cu datele studiului cantitativ, în 24,6% din situații suma pensiei de întreținere a fost stabilită în funcție de veniturile fostului soț/fostei soții și tot în aceeași proporție în baza înțelegerii dintre foștii soți, în 22,6% în dependență de minimul de existență, în 9% în funcție de necesitățile copilului. La 19,5% le-a fost dificil să răspundă. Aproape fiecare al patrulea (22,2%) a declarat că suma solicitată inițial a fost mai mare decât cea care a fost stabilită. *"Cu privire la cuantum, oamenii, de regulă, solicită mai mult, dar primesc mai puțin. Este la discreția instanței judecătorești, care ține cont de solicitarea mamei privind suma, opinia tatălui și capacitatea lui reală de a plăti. Este important să discuți cu părțile și să le spui ce înseamnă rezonabilitate între solicitare și capacitate"* (Judecător, Bălți, 6 ani experiență).

Din totalul respondenților, doar 9,6% au menționat că suma pensiei de întreținere este suficientă pentru întreținerea copiilor. Sumele pensiilor alimentare pentru copiii minori, de care beneficiază părinții divorțați, în majoritatea situațiilor sunt foarte modeste. Cea mai mică pensie de întreținere a fost de 200 de lei și cea mai mare de 4000 de lei. Valoarea medie a pensiei de întreținere achitată de către debitori a fost de 907 lei.

Fostul soț nu este mulțumit de modul cum gestionează celălalt părinte banii în 11,1% din situații, motivând prin faptul că părintele cheltuie finanțele obținute nu doar pentru copil, dar și pentru fostul soț. *"Sunt situații când se profită de debitor. Sunt unii care spun că ei trimit bani și ea stă acasă sau umblă prin discoteci și copilul e cu bunicii. Resursele respective ei nu le pot controla, fiind folosite și în scopuri personale. Nu trebuie să generalizăm, dar mai sunt așa situații"* (Jurist, Centrul pentru Drepturile Omului).

Schematic, toate impedimentele ce survin în procesul de stabilire a pensiei de întreținere, de achitare și de executare a acesteia sunt prezentate în **Fig.1**.

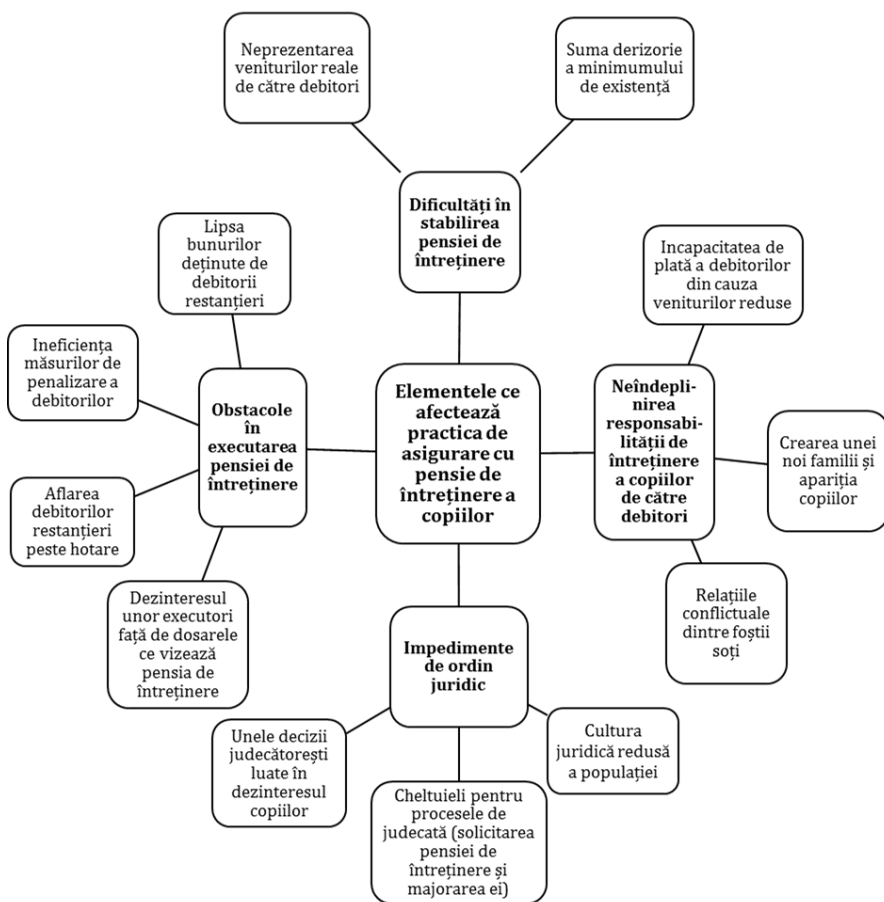

Fig.1. Elementele ce afectează practica de asigurare a copiilor cu pensie de întreținere în situație de divorț

Doar în cazul a 15,5% din situații nu se înregistrează rețineri/întârzieri la achitarea pensiei de întreținere. Principalele cauze identificate sunt: debitorul nu are un loc de muncă stabil (27,5%), intenționat nu dorește să achite la timp sau deloc (19,8%), debitorul are o altă familie și alți copii (17,6%) și salariul este mic și nu-i ajunge (11,5%).

În concepția respondentelor, doar 24% din debitori au posibilitatea să acorde sprijin suplimentar adăugător. În conformitate cu afirmațiile creditoarelor, 61,5% din foștii soți nu acordă niciodată un ajutor suplimentar copiilor lor, 14% – la necesitate, 9,5% – de câteva ori pe an și restul – o dată în an sau în câțiva ani.

Cadrul legal mai oferă oportunitatea părinților să solicite majorarea sau diminuarea pensiei alimentare. Cererile de diminuare a pensiei de întreținere a copiilor sunt depuse în majoritatea situațiilor atunci când foștii soți se recăsătoresc și apar alți copii sau intervin alte circumstanțe. *"Am avut un caz când persoanei i-a fost stabilită obligația de a plăti pensia alimentară de 2000 de lei pe lună, fiindcă erau 2 copii, și el a depus cerere pentru diminuarea cuantumului pensiei. Pentru mine era straniu, că nu avea bani pentru copiii săi, dar a angajat un avocat care se plătește cu*

3000-4000 de lei. Observi unde este vorba de neputință financiară și unde este chestiune de principiu. I-am respins cererea, fiindcă partea adversă a adus probe că dumnealui deține imobile, cote de teren care ar putea fi valorificate economic pentru a achita pensia la copii. Mi s-au prezentat certificate că copiii suferă de unele probleme de sănătate, a fost luat totul în cumul” (Judecător, Cahul, 18 ani experiență). În general, solicitările de majorare a pensiei de întreținere sunt foarte puține, fiindcă aceasta presupune adresarea în instanțele de judecată și cheltuieli pentru procesele de judecată care sunt semnificative.

Unii avocați au prezentat cazuri când creditorii intervin cu cereri de anulare a pensiei de întreținere din cauza abuzurilor foștilor soți de a prelua copiii pentru a nu achita pensie de întreținere și a îngreuna accesul mamei la ei. *”Se încasa 2900 lei pentru 3 copii. El abuziv a luat copiii la el și nu-i dă mamei. Copiii au fost montați împotriva mamei, o învinuiesc pe mama, dar sunt exact învinuirile aduse de tata. Scopul a fost să ia copiii ca să nu achite pensia alimentară. Ea a spus că refuză de a primi pensie de întreținere, va merge la executor și va scrie refuz”* (Avocat, Chișinău, 12 ani experiență).

Modul de încasare a pensiei de întreținere ține și de **sistemul de executare**, reglementat de Codul de Executare al Republicii Moldova. Potrivit opiniilor experților intervievați, jumătate din dosarele ce vizează pensia de întreținere se pun în executare prin intermediul executorilor judecătorești, deși aceasta presupune achitarea unei taxe de 10% din sumă.

Executorii judecătorești intervievați consideră că aceste dosare sunt specifice din considerentul că ele necesită a fi supravegheate lunar și sunt foarte dificil de executat atunci când debitorul nu dispune de bunuri. Motivele pentru care părinții aleg să primească pensia de întreținere prin intermediul executorilor judecătorești se referă la siguranța și veridicitatea informațiilor. *”Din momentul când nu știi care este salariul lui, nici nu știi cât va constitui acea ¼ care trebuie să ți-o achite”* (Executor judecătorec, Chișinău, 8 ani experiență).

Una din responsabilitățile executorului judecătorec constă în controlul periodic asupra veniturilor debitorului. *”Se urmărește dacă din toate veniturile îi sunt reținute debitorului plățile, dat fiind faptul că legislația în vigoare prevede anumite categorii de venituri care nu pot fi urmărite de executorul judecătorec și nu în toate cazurile contabilitatea agentului economic unde activează debitorul ține cont de aceste venituri”* (Executor judecătorec, Chișinău, 18 ani experiență).

În conformitate cu rezultatele studiului cantitativ, pensia de întreținere se executa în 41,7% din situații. Foarte mulțumiți și mulțumiți de implicarea executorilor judecătorești în achitarea pensiei de întreținere de către celălalt părinte s-au arătat 42,7%, nici mulțumiți și nici nemulțumiți – 20% și 35,3% sunt foarte nemulțumiți și nemulțumiți. În ultima categorie era vorba despre respondenții cărora debitorii nu le achită pensie de întreținere sau o achită sporadic.

În ceea ce privește aprecierea activității executorilor judecătorești, opinia avocaților, de cele mai multe ori, este una negativă, fiindcă în practica lor au avut situații când dosarele ce vizau pensia de întreținere erau neglijate din cauza retribuiției neesențiale. *”Eu am avut un caz când pensia a fost trimisă spre execuție în anul 2007, dar până în anul 2013 nimeni nici nu s-a interesat de acel dosar până nu*

am început a face interpelări” (Avocat, Chișinău, 8 ani experiență). ”Eu am o poziție separată privind reforma executării, că pe unii i-a făcut oligarhi. Nu se merită, ei câștigă foarte mulți bani, practic pentru nimic. Executorul niciodată nu-i în minus, această schemă este făcută perfect pentru ei. Tu, ca creditor, trebuie să-i avansezi lui cheltuielile. Din punctul meu de vedere, s-a exagerat cu cuantumul, onorariile executoriilor. Sincer să vă spun, raportat la efort, nu cred că merită. Este o eroare că pe aceștia i-au făcut privați. În Rusia, în Ucraina executorii în continuare sunt publici. În multe state este sistemul mixt. Cu privire la specificul pensiei alimentare, ar trebui să fie unele diferențieri” (Judecător, Chișinău, 22 ani experiență).

Una din problemele identificate în activitatea executorilor judecătorești cu privire la supravegherea încasării pensiei de întreținere se referă la interoperabilitatea defectuoasă de colaborare dintre executori și instituțiile bancare din țară. *”Sunt persoane care achită regulat, dar nu există o interoperabilitate între bazele de date de la bancă și executorul judecătoresc, nu se văd achitățile. De fiecare dată când executorul judecătoresc nu are informația, cu toate că nu are plângerea din partea mamei că el nu achită, el de fiecare dată poartă persoanele respective pe drumuri să vină și să aducă dovada. E un fel de hărțuială a debitorilor. Drepturile copilului sunt prioritare, dar trebuie să fie temei ca noi să intervenim. Pentru că, neavând plângere din partea mamei, nu poți să porți omul pe drumuri, pentru că omul mai muncește, mai cheltuie un ban. În condițiile în care el are salariu 1000 de lei și el achită pensia de 300 sau 400 de lei. . . și tu îl porți pe drumuri să mai cheltuie vreo 50-60 de lei. Îi clar că nu-i nici un sens”* (Jurist, Centrul pentru Drepturile Omului). Pentru a evita astfel de situații, după ce demarează executarea dosarelor cu privire la pensia de întreținere în cazul când debitorul este responsabil, creditorul trebuie să fie informat că poate să ridice titlul executoriu și să-l depună doar atunci când se înregistrează careva rețineri. În acest mod, pe perioada cât titlul executoriu este ridicat, nu se achită comisioane executorilor judecătorești.

Părinții care nu-și exercită obligația de a participa la întreținerea copiilor pot fi sancționați prin diverse metode: sancțiune contravențională cu până la 3000 de lei, imposibilitatea de a perfecta pașaportul, interdicție de a trece hotarele țării etc. Când se aplică sancțiunea contravențională, este important de probat că persoana intenționat nu achită, adică are posibilitate dar nu vrea să plătească.

Articolul 64 din Codul de Executare prevede posibilitatea de a aplica debitorului interdicția de a părăsi hotarele Republicii Moldova. Dar și aici sunt înregistrate unele probleme - valabilitatea acestei interdicții este de 6 luni. Mai mult decât atât, legiuitorul nu indică de când decurg aceste 6 luni, din momentul în care a fost aplicată interdicția de către instanța de judecată sau din momentul când a ajuns la serviciul de grăniceri. Această interdicție poate fi aplicată numai de trei ori în cadrul aceleiași proceduri, până copilul va împlini 18 ani poate fi aplicată pe o perioadă de maximum un an jumătate. Sancțiunea respectivă are scopul de a proteja interesele creditorului, dar totodată este lezat dreptul debitorului la libera circulație. Aceste două norme balansează, negăsindu-se răspuns la întrebarea: Care drept este mai important - dreptul la libera circulație sau dreptul la proprietate a creditorului? Instanțele de judecată au o practică absolut neuniformă. În unele cazuri această interdicție se aplică, în alte cazuri se anulează. Eficacitatea acestei măsuri este diminuată și de posibilitatea debitorilor de a ieși de pe teritoriul țării

prin Transnistria, care este un teritoriu necontrolat. Efectivitate se înregistrează atunci când debitorul are bunuri (casă, mașină) în asemenea situație executorul poate să-l constrângă prin vânzarea lor.

În conformitate cu opinia experților, majoritatea măsurilor de influențare a debitorilor pentru a-și onora obligațiunile nu sunt efective, inclusiv cea de aplicare a interdicției de a-și perfecta pașaportul, din considerentul că valabilitatea acestor acte este mare. *"Copilul astăzi are nevoie să mănânce, are nevoie de bani pentru a merge la școală și alte necesități, dar interdicția la pașaport are efecte, să zicem, din 10 în 10 ani. Dacă cetățeanul și-a făcut pașaport prima dată, este valabil 5 ani, a doua oară este de 10 ani, prin urmare, nu putem aștepta să-i expire pașaportul. De două ori câte 10 și copilul este major deja"* (Executor judecătoresc, Chișinău, 14 ani experiență). *"Din punctul meu de vedere, toate măsurile de penalizare sunt neconstituționale. Cum poți să-i interzici omului să-și perfecteze actele de identitate? Aceasta este ilegal. În această viață totu-i relativ. Sunt persoane care au datorii enorme, plătesc, nu plătesc, pleacă peste hotare, au cetățenie românească și chiar dacă li se pune interdicție de a părăsi țara, trec prin Transnistria"* (Judecător, Cahul, 18 ani experiență).

Potrivit art. 67 din Codul Familiei, unul din temeiurile pentru care părinții pot fi decăzuți din drepturile părintești îl constituie eschivarea de la exercitarea obligațiilor părintești, inclusiv de la plata pensiei de întreținere. Mai mulți experți consideră că neachitarea pensiei de întreținere nu constituie o cauză întemeiată pentru decăderea din drepturile părintești. Pe lângă acest element ar trebui să fie și alte cauze pentru a recurge la acest pas – dezinteresul părinților față de copil, abuz sau violență. Altfel spus, asemenea cazuri nu trebuie analizate doar din perspectivă materială. Decăderea din drepturile părintești a părinților care sunt în imposibilitate reală de a achita pensia de întreținere (invaliditate, boală) este catalogată drept o ingerință în viața privată a persoanei și un abuz din partea autorităților. Această măsură poate fi aplicată doar atunci când persoana poate întreține copilul și nu o face.

Asigurarea și recuperarea pensiei de întreținere pentru copil de la părinții care nu se află pe teritoriul țării se poate realiza prin intermediul comisiei rogatorii de pe lângă Ministerul Justiției. În materie civilă, autoritatea judiciară a unui stat va putea, conform prevederilor legislației sale, să se adreseze, prin comisie rogatorie, autorității competente a unui alt stat pentru a-i cere să facă, în limita competenței sale, fie un act de cercetare, fie alte acte judiciare. Comisia rogatorie reprezintă o procedură utilizată pentru administrarea unor dovezi de către o altă instanță străină decât cea care judecă fondul litigiului. Prin urmare, este o formă de asistență juridică internațională care constă în împuternicirea pe care o instanță judecătorească competentă dintr-un stat o acordă unor autorități similare din alt stat pentru a îndeplini în locul și în numele său activități procesuale referitoare la un anumit proces civil [4, p.13].

Cadrul legal prevedea anterior (perioada Uniunii Sovietice până în 1994) niște măsuri de constrângere aplicate debitorilor mult mai riguroase, în pașaport era aplicată ștampila că el este plătitor de pensie alimentară, când se perfectau alte acte, trebuia să prezinte dovezi că el își onorează această obligație. *"Ulterior, acest institut a dispărut, dar cred că nu era rău. Părintele, când își exercita orice drept de*

cetățean, i se vedea ștampila și era întrebat care este situația lui cu pensia alimentară. Prin urmare, toate organele statului erau implicate indirect în colaborarea în vederea protejării drepturilor copilului și fiecare îl întreba dacă a plătit pensia alimentară. Aceasta era o influență pozitivă, dar pentru debitor negativă. Nu cred că se mai păstrează undeva asemenea practică” (Executor judecătoresc, Chișinău, 18 ani experiență).

Cercetările în domeniu accentuează necesitatea promovării unor politici eficiente pentru a diminua efectele economice ale divorțului asupra copiilor și părinților în custodia cărora se află copiii [2]. În scopul excluderii unor anumite cheltuieli ce țin de procesele de judecată și serviciile executorilor judecătorești, ar fi necesar de implementat procedura medierii. Deși în țara noastră se pregătesc specialiști-mediatorii, instituția medierii nu este una funcțională și legalizată în totalitate. În mai multe țări europene, majoritatea dosarelor ce țin de dreptul familial se rezolvă prin mediere. Cu siguranță că aplicarea procedurii medierii obligatorii în dosarele de divorț cu prezența copiilor minori ar putea contribui în țara noastră la diminuarea numărului debitorilor care nu-și îndeplinesc rolul de părinte.

Deoarece majoritatea respondenților au recunoscut că sunt cazuri când debitorii nu contribuie la întreținerea copiilor după divorț, fie din motive intenționate, fie din cauza unor motive obiective, ar fi necesar de creat un fond special destinat asigurării necesităților copiilor din asemenea familii, în scopul menținerii unui nivel adecvat al calității vieții. Fondul dat ar avea scopul de a contribui la întreținerea copiilor pe anumite perioade de timp cât părinții nu-și pot îndeplini responsabilitatea de întreținere. Ulterior, aceste sume urmează să fie înapoiate de către părintele plătitor. Concomitent urmează să fie prevăzute anumite pârghii pentru a verifica autenticitatea informațiilor prezentate și a nu dezvolta parazitismul social. În așa fel statul ar asigura o perioadă de trecere până se clarifică unele momente tehnice de achitare a pensiei de întreținere de către debitor.

Referințe bibliografice

1. Raport privind respectarea drepturilor omului în Republica Moldova în anul 2012. Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova. Chișinău, 2013, p.115-116.
[//www.ombudsman.md/sites/default/files/document/attachments/raport2012-final.pdf](http://www.ombudsman.md/sites/default/files/document/attachments/raport2012-final.pdf)
2. Claessens E., Mortelmans D. Alimony and child support: An analysis on Belgian fiscal data. The 13th Meeting of the European Network for the Sociological and Demographic Study of Divorce.
http://demdiff.lt/divorceconference2015/wpcontent/uploads/2015/09/abstracts_-september-12.pdf
3. Galarneau D. Alimony and child support. [//www.statcan.gc.ca/pub/75-001-x/1992002/115-eng.pdf](http://www.statcan.gc.ca/pub/75-001-x/1992002/115-eng.pdf)
4. Ministerul Justiției al Republicii Moldova. Ghid cu privire la cooperarea juridică internațională. p.13. www.justice.gov.md/.../GHID_cu_privire_la_cooperarea_juridica_internationala.pdf